

Allianssin lausunto valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta

Asia: Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko (VNS 1/2021 vp)

Viite: Lausuntopyyntö 30.4.2021

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäseninä on yli 140 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Kiitämme eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta ja lausumme sivistysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko on kattava ja sen tavoite koulutus- ja osaamistason nostosta on kannatettava. On tärkeää, että koko ikäluokka suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon ja että korkeakoulutettujen määrä saadaan nostettua noin puoleen ikäluokasta.

Selonteon suurimmat puutteet liittyvät sen toteuttamisen epävarmuuteen. Useat tavoitteet, esimerkiksi digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen tai ilmastokriisin vaikutusten huomioiminen, edellyttävät hallinnonalat ylittävää yhteistyötä. Kuinka varmistetaan, että koulutuspolitiikan tavoitteet läpileikkaavat eri hallinnonalat tulevina vuosina? Kannamme huolta esitettyjen tavoitteiden toteuttamisen resursseista ja pitkäjänteisyydestä. Vaikuttavuuden ja yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi tavoitteiden resursointi tulee kohdistaa

koulutuksenjärjestäjien perusrahoitukseen, eikä irrallisiksi ja määräaikaisiksi jääviin ohjelmiin, hankkeisiin ja kokeiluihin.

Esitämme, että valiokunta edellyttäisi koulutuspoliittisen selonteon tavoitteiden toteutumisen seuraamista lapsi- ja nuorivaikutusten arvioinnilla. Lapsi- ja nuorivaikutusten arvioinnissa arvioidaan päätöksen, toimenpiteen tai toiminnan vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Keskeistä on lasten ja nuorten kuuleminen ja osallistaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kommentit lukuun 2 Tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Suomalainen koulutusjärjestelmä on rakentunut maksuttomuuden periaatteelle. Selonteon visioon tulisi kirjata koulutuksen maksuttomuuden periaate aina varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle saakka. Maksuttoman koulutuksen avulla jokaisella on mahdollisuus sivistää ja kouluttaa itseään taloudellisista lähtökohdista riippumatta. Sivistynyt ja koulutukseen panostava kansa kykenee ottamaan tulevaisuuden muutokset ja haasteet vastaan.

Koronakriisin myötä yhä useampi nuori kertoo ahdistuksen, yksinäisyyden ja uupumisen kokemuksista¹. Kriisi on iskenyt erityisen kovaa kriittistä nivelvaihetta elävään ikäluokkaan. Jo ennen koronakriisiä nuorten mielenterveyden haasteet olivat lisääntyneet. Oppilaitoksissa tulee panostaa nuorten uupumuksen purkamiseen ja opettaa mielenterveyttä tukevia taitoja. Rohkea ja kunnianhimoinen koulutuspoliittinen selonteko visioisi myös maailman mieleltään terveimmistä nuorista ikäluokista.

¹ Koronakriisin ja etäopetuksen vaikutukset opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan hyvinvointiin. J. Repo, S. Herkama, K. Salmela-Aro, C. Salmivalli. Turun Yliopisto. Verkkoviite: <https://invest.utu.fi/wp-content/uploads/2020/11/Koronakriisin-ja-et%C3%A4opetuksen-vaikutukset-opiskelijoiden-ja-opetushenkil%C3%B6kunnan-hyvinvointiin-1.pdf>

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Allianssi pitää hyvänä, että luvussa on huomioitu lasten ja nuorten osallisuus oppimistuloksia parantavana tekijänä. Oppilaitokset, jotka on riittävästi resursoitu ja joissa yhteishenki on hyvä, kiusaamista on vähän ja oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta ja hyvinvointia tuetaan. Osallisuus on kokemus ja tunne, joka toteutuakseen vaatii myös tietoa ja taitoja. Nuorten osallisuus tarvitsee aikuisten tukea, ja nuorten parissa toimivilla aikuisilla tulee olla osaamista ja resursseja tukea nuorten osallisuutta. Professori Juho Saaren johtama eriarvoisuustyöryhmä esitti loppuraportissaan², että osallisuus- ja demokratiakasvatukseen tulisi panostaa kouluissa nykyistä enemmän. Osallisuuteen kasvetaan ja osallisuuden polku on tärkeää rakentaa toimivaksi jo kotoa ja varhaiskasvatuksesta kohti koulumaailmaa. On tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa ikätasonsa mukaisesti kouluyhteisössä.

Kiusaaminen koskettaa merkittävää osaa lapsista ja nuorista. Kansallisen kouluterveyskyselyn 2019³ mukaan kymmenessä vuodessa kiusaaminen on vähentynyt etenkin perusopetuksen 8. ja 9. luokilla. Koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa kertoo joutuneensa seitsemän prosenttia perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaista, kuusi prosenttia perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista, prosentti lukiolaisista sekä neljä prosenttia ammattiin opiskelevista. Ilmiön voi nähdä olevan sukupuolittunut: Pojilla on tyttöjä enemmän fyysisen uhan kokemuksia. Tytöt kokevat poikia yleisemmin seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä henkistä tai fyysistä väkivaltaa perheessä. Useissa tutkimuksissa⁴ kiusaamisen on todettu olevan yksi keskeinen taustatekijä nuorten syrjäytymisessä. Kiusaamisen ja yksin jäämisen on yleisesti havaittu heikentävän nuorten toimintamahdollisuuksia ja hyvinvointia. Kiusaamiskokemus voi johtaa nuoren hyvinvoinnin horjuessa myös psyykkiseen oirehtimiseen. On hyvä, että

²Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2018. Verkkoviite: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160706>

³Kouluterveyskyselyn tulokset. Verkkoviite:

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=87869&mittarit_0=199799&mittarit_1=200101&mittarit_2=199385&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161293#

⁴Esim. "Mä koitan itse selviytyä kaikesta" – tutkimus työn ja koulutuksen ulkopuolella olevista nuorista. Simonen & Gretscher. Verkkoviite:

<https://www.e2.fi/hankkeet-ja-julkaisut/julkaisut/ma-koitan-itse-selviytya-kaikesta-tutkimus-tyon-ja-koulutuksen-ulkopuolella-olevista-nuorista>

selonteossa on huomioitu, että lasten ja nuorten parissa toimivat kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaiset tarvitsevat koulutusta tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Syrjäytyneiden nuorten määrän vähentämiselle tulisi jatkotyössä asettaa selkeät tavoitteet ja mittarit, joiden perusteella työtä ohjataan.

Allianssi kiittää selontekoa siitä, että siinä on huomioitu lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa avainasemassa oleva monialainen yhteistyö ja opiskeluhuollon merkitys. On tärkeää, että kouluissa on luotettavia aikuisia, nuorten oppimisvaikeudet tunnistetaan varhain ja nuori saa tarvitsemansa tuen. Tätä edesauttaisi myös opinto-ohjauksen mitoitus, jossa yhdellä opinto-ohjaajalla saisi olla maksimissaan 200 ohjattavaa.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Selonteossa mainitaan toisen asteen koulutuksen rakenteellinen kehittäminen. Allianssi haluaa korostaa, että lukio- ja ammatillisella koulutuksella on omat lähtökohtansa, tarpeensa ja erityispiirteensä. Jo nyt opiskelijan on halutessaan mahdollisuus yhdistää lukion yleissivistävä koulutus ja ammatillinen koulutus kaksois- ja kolmoistutkintojen avulla. Jos halutaan lisätä kaksois- ja kolmoistutkintojen suorittaneiden määrää, on lisättävä nuorten tietoisuutta eri tutkintojen mahdollisuuksista. Nykyiselläänkin eri koulutusmuodot tekevät yhteistyötä keskenään, mutta yhteistyötä tehdään myös saman koulutusmuodon sekä eri koulutusasteiden toimijoiden kesken. Sekä koulutusmuotojen ja -asteiden välistä että sisäistä yhteistyötä voidaan kehittää jatkossakin raivaamalla pois sitä mahdollisesti estäviä tai hidastavia tekijöitä.

Mielenterveyshäiriöt ovat yleisiä ja monet mielenterveyshäiriöt ilmaantuvat ensi kertaa nuoruudessa. Eri tutkimusten mukaan noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Mielenterveyden häiriöt ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia. Opiskelijoiden hyvinvoinnille ja jaksamiselle tulisi edelleen antaa vahvempi painoarvo ja huomioida tämä tekijä keskeisenä haasteena tulevaisuuden Suomelle. Nuorten mielenterveyden haasteiden ohittaminen selonteossa on vakava puute ja jatkotyössä nuorten mielenterveys ja hyvinvointi tulee nostaa strategiseksi ja läpileikkaavaksi tavoitteeksi.

Selonteossa ei juurikaan huomioida erityistä tukea tarvitsevia nuoria tai erityisammattioppilaitoksia. Herääkin kysymys, miten koulutuspolitiikan keinoin aiotaan tukea erityistä tukea tarvitsevia nuoria, jotta myös heidän mahdollisuutensa työelämään vahvistuvat? Toisen asteen koulutuksen saavutettavuuden kannalta erityisopetuksessa on kysymys olennaisesta osasta koulutusjärjestelmäämme. Toimenpiteiden tasolla olisi hyvä tuoda ilmi, että vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä, kuten työpajoja ja niiden tarjoamia valmennuspalveluita, hyödynnetään aiempaa laajemmin ja järjestelmällisemmin opiskelun ja tutkinnon osien suorittamisen tukena sekä yksilöllisten koulutuspolkujen mahdollistajina. Kun ”yhteistyöllä luodaan mahdollisuuksia työpaikalla tapahtuvaan opiskeluun”, näiden mahdollisuuksien tulee koskea myös työpajojen ja muiden valmennusyhteisöjen tarjoamia ympäristöjä.

Lisäksi otteeltaan ennaltaehkäisevä yhteistyö nuorisotyön kanssa jää vähälle huomiolle. Nuorisotyön kanssa tehtävän moniammatillisen yhteistyön anti tulisi nähdä oppimisen sujuvuuden, koulurauhan ja arjen yhteisöjen turvaajana sekä jatkokoulutukseen ohjautumisen ja kiinnittymisen apuna. Oppilaitosten sisällä tehtävä koulunuorisotyö vahvistaa sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä sellaisissa yhteyksissä ja tavoilla, joihin lakisääteinen opiskeluhuolto ei kykene. Usein hankemuotoisen koulunuorisotyön vakiinnuttaminen olisi merkittävä askel suomalaisen koulutuspolitiikan kehittämisessä. Kohdennettu nuorisotyö tarjoaa nuorelle turvallisen aikuisen ja tarvittavaa apua hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioittaen, mahdollisuuden kohdatuksi tulemiseen ja rinnalla kulkijan, joka voi olla samalla sekä osa oppilaitosyhteisöä että liikkua ja edesauttaa tukiverkostojen rakentumista myös sen ulkopuolisessa maailmassa. Näin vahvistetaan nuoren omaa toimijuutta, turvataan opiskelun sujuvuutta ja elämäntilanteen kantokykyä hauraissa nivelvaiheissa, ja edistetään nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kouluttautumiseen.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Korkeakoulutettujen määrän nostaminen 50 % ikäluokasta on tärkeä ja kannatettava tavoite. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää merkittäviä ja pitkävaikutteisia päätöksiä

koulutuksen laajentamisesta. Samalla on tärkeää puuttua ei-toivottuihin välivuosiin toisen asteen ja korkeakoulutuksen välillä. Esimerkiksi vuonna 2019 tilastokeskuksen mukaan uusista ylioppilaista 70 prosenttia jäi ilman jatkokoulutuspaikkaa.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen syvenevän yhteistyön edellytyksenä tulee olla koulutuksen järjestäjien yhteinen näkemys ja tahtotila. Sen lopputulemana tulee olla entistä vahvempia koulutusyksiköitä, joissa opetus monipuolistuu ja korkeakoulutus palvelee laajasti sekä työelämää, tutkimusta että opiskelijoita. Koulutuksen laadun varmistamiseksi on turvattava koulutuksen riittävä resursointi. Etenkin korkeakoulutuksen osalta konkreettiset tavoitteet koulutuksen rahoituksen turvaamiseksi puuttuvat.

Korkeakoulutuksen kehittämisessä tulee tähdätä nykyistä joustavampiin opintopolkuihin ja lisääntyneisiin alanvaihtomahdollisuuksiin. Nuorten tulee voida vaihtaa sujuvasti opiskelualaa myös ilman valintakokeita.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Kasvatus- ja opetusalan peruskoulutuksessa tulee huomioida yhdenvertaisuuden ja moninaisuuden teemat. Erityisen tärkeää tämä on nuorten ohjaamisessa. Opinto-ohjauksessa ja ohjaajien koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei nuorten sukupuoli, etninen tai sosioekonominen tai muu henkilöstä riippumaton tekijä rajoita ala- ja opiskeluvalintoja. Nuorten ohjaustyössä tulee panostaa yksilöllisten vahvuuksien ja tavoitteiden tunnistamiseen. Lisäksi kestävän kehityksen ja ilmastokasvatuksen tulee olla läpileikkaava teema kaikessa opetusalan koulutuksessa.

Kommentit lukuun 3.8. Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Harrastaminen on yksi tehokkaimmista tavoista vähentää nuorten syrjäytymistä, sosiaalisten suhteiden puutetta ja lisätä nuoren onnistumisen kokemuksia omasta

osaamisestaan. Harrastaminen voi kuitenkin olla kallista ja harrastamisen mahdollisuudet vaihtelevat merkittävästi erilaisista taustoista tulevien lasten ja nuorten välillä. Mahdollisuus harrastaa mieleistä harrastusta sopivalla intensiteetillä edistää nuoren hyvinvointia, osallisuutta ja positiivista minäkuva. Sosiaalisten suhteiden ja ryhmätyötaitojen kehittymisen lisäksi harrastuksista saa useita opiskelu- ja työelämässä tärkeitä taitoja. Harrastustoiminnasta kertyvien taitojen ja tietojen tunnistamista ja tunnustamista on kehitettävä suomalaisessa koulutusjärjestelmästä ja työelämässä. Tieto nuoren sekä formaalisti että non-formaalisti hankitusta osaamisesta pitää olla sekä nuoren itsensä, opetuksen järjestäjien, nuorten kanssa töitä tekevien että eri harrastus- ja vapaaehtoistoimintaa järjestävien tahojen helposti ja yhdenmukaisesti hyödynnettävissä.

Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuudesta mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Tätä tavoitetta toteutetaan parhaillaan käynnissä olevissa harrastamisen Suomen mallin piloteissa. Koulutuspoliittisessa selonteossa olisi voitu asettaa lasten ja nuorten harrastamiselle uusi ja kauemmaksi tähtäävä tavoite, joka ohjaisi tulevien vuosien harrastuspolitiikkaa ja valintoja. Allianssin mielestä jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus itselleen mielekkääseen ja maksuttomaan harrastukseen. Harrastamisen kehittämisessä tärkeää on, että nuorten harrastustoiveita kuullaan aidosti.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Nuoret ovat pienituloisin väestöryhmä. Nuorten pienituloisuus johtuu suureksi osaksi opiskeluista ja itsenäisen elämisen aloittamisesta, mutta suomalaisten nuorten pienituloisuus on myös suhteellisesti lisääntynyt koko 2000-luvun. Nuorten osuus sosiaaliturvan saajista on suuri: nuorille maksetaan noin viidennes kaikista sosiaaliturvaetuuksista. Nuoret saavat useimmiten opintotukea, mutta myös toimeentulotuen pitkäaikainen käyttö on nuorilla muita ikäryhmiä selvästi yleisempää.

Monet luvun ehdotuksista (indeksisidonnaisuus, opintotuen tasokorotukset, tulorajojen korottaminen) ovat sinällään nuorten ja opiskelijoiden kannalta myönteisiä. Kuitenkin

opintotuen kehittämiseen liittyvät tavoitteet ja niiden suhde sosiaaliturvauudistukseen jää hyvin vähälle huomiolle. Ehdotamme, että koulutuspoliittisessa selonteossa, tai viimeistään sen jatkotoimenpiteissä, linjataan sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta ja opintotuen kehittämisestä siten, että tavoitteeksi otetaan nuorten köyhyyden vähentäminen ja kannustinloukkujen purkaminen. Kaikenlaisen työn ja opiskelumahdollisuuksien vastaanottamisen tulee olla nuoren näkökulmasta kannattavaa.

Merkittävä kannustinongelma opintotuen suhteen muodostuu erityisesti nuorille, jotka ovat päätyneet toimeentulotuelle ennen kuin ovat päässeet kiinni opintoihin ja työelämään. Näillä nuorille syntyy kynnys lähteä opiskelemaan, koska opintoihin siirtyminen opintorahan alhaisen tason ja opintotuen lainapainotteisuuden johdosta ei ole houkuttelevaa. Uudistuksen jälkeen järjestelmän tulee vastata työelämän epävarmuuteen ja tarjota turvaa yhtä lailla työuraansa aloittelevalle, epättyypillisessä työsuhteessa olevalle, osatyökykyiselle kuin yrittäjänä toimivalle nuorelle. Opiskelijoiden tulotasosta huolehtiminen on avaintekijä nopeampaan valmistumiseen ja työllistymiseen.

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Suomen ulkomaalaistaustaiset ovat ikärakenteeltaan suomalaistaustaisia nuorempia. Tilastokeskuksen mukaan alle 30-vuotiaita toisen polven ulkomaalaistaustaisista oli 96 prosenttia. Ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisilla taas 25–34-vuotiaat olivat suurin ja 35–44-vuotiaat toiseksi suurin ikäryhmä vuonna 2019. Lisääntyvän globaalin muuttoliikkeen myötä väestön moninaisuus lisääntyy tulevaisuudessa. Vihapuhe, rakenteellinen rasismi ja syrjintä työmarkkinoilla ovat monelle nuorelle arkipäivää ja asettavat nuoria eriarvoisiin asemiin toisiinsa nähden.

Vuonna 2015 kaikista uusista lukio-opiskelijoista vieraskielisiä oli noin 5,5 prosenttia. Korkeakoulujen uusista opiskelijoista 3 prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia nuoria.

Maahanmuuttajataustaisten ohjautuminen korkeakoulutukseen on tärkeää, jotta Suomi voi saavuttaa tavoitteen korkeakoulututkinnosta 50 % ikäluokasta.

Suurin haaste EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden kotoutumiselle on lyhyt Suomessa vietetty aika, jonka vuoksi tulijoilla on huonommat mahdollisuudet oppia suomea (tai ruotsia) ja luoda vapaa-aikaan ja työelämään liittyviä verkostoja. Lisäksi haasteita tuovat korkeakoulujen lukuvuosimaksut vieraskielisissä ohjelmissa ja oleskelulupien varallisuusvaatimukset.

On myös hyvä huomioida, että kansainvälinen tutkinto-opiskelija, joka on EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten maiden kansalainen, saa valmistuttuaan oleskeluluvan Suomeen vain vuodeksi. Kotoutumisen osalta prosessi olisi järkevää aloittaa jo opintojen alkuvaiheessa, eikä vasta sen jälkeen. Kannatettavaa olisi esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen verkkokoulutus, jota Suomeen muuttava kansainvälinen opiskelija voisi hyödyntää jo ennen Suomeen muuttamista. Lisäksi pidämme tärkeänä, että Suomeen opiskelemaan muuttavat maahanmuuttajat saisivat kielen lisäksi konkreettista tietoa suomalaisesta kulttuurista, viranomaisista ja työelämästä.

Olennaista on, että korkeakoulut huomioivat vieraskieliset opiskelijat saavutettavuussuunnitelmissaan ja että opiskelijoiden integraatiota pidetään esillä korkeakoulujen kansainvälisyystavoitteissa. Pätevöitymiskoulutustarjontaa on tärkeää monipuolistaa ja siitä on oltava riittävästi tietoa opiskelijoille, jotta ennen Suomeen tuloa hankittua osaamista ja koulutusta voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointiraportin "*Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla*"⁵ mukaan suomalaisemmalta vaikuttava oppilas voi saada erilaista ohjausta kuin oppilas, jonka kulttuurinen tausta on vieraampi. Arvioinnissa esiin nousseiden havaintojen ratkaisemiseksi kieliopintojen tulee tukea opiskelijan edellytyksiä korkeakoulutukseen, opintojen yhteyttä työelämään tulee lisätä, hankelähtöisyydestä tulee pyrkiä kohti toiminnan systemaattista kehittämistä ja

⁵ Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019. Verkkoviite:
<https://karvi.fi/publication/taustalla-on-valia-ulkomaalaistaustaiset-opiskelijat-korkeakoulupolulla/>

positiivisen erityiskohtelun tarve tulee tunnistaa. Nuorten kanssa työskentelevien opettajien, ohjaajien ja nuorisotyöntekijöiden tulee saada koulutusta ja täydennyskoulutusta yhdenvertaisuudesta, monikulttuurisuudesta ja ihmisoikeuskasvatuksesta. Myös rekrytoinnissa kuntia tulisi kannustaa rekrytoimaan positiivisen erityiskohtelun periaatteen mukaisesti maahanmuuttajia työntekijöiksi.

Yleisesti pidämme hyvänä sitä, että koulutusjärjestelmää pyritään selonteossa kehittämään yhdenvertaisempaan suuntaan huomioimalla maahanmuuttajien aliedustus, sukupuolittuneet koulutusalat sekä koulutuksen periytyvyys koulutusjärjestelmässä.

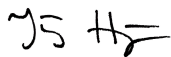
Yhteenveto

- Allianssi kantaa huolta esitettyjen tavoitteiden toteuttamisen resursseista ja pitkäjänteisyydestä. Vaikuttavuuden ja yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi **tavoitteiden resursointi tulee kohdistaa koulutuksenjärjestäjien perusrahoitukseen**, ei irrallisiin ja määräaikaisiin ohjelmiin, hankkeisiin ja kokeiluihin.
- **Selonteon toteutumista tulisi seurata lapsi- ja nuorivaikutusten arvioinnilla.**
- Selonteossa tulisi ottaa **vahva kanta suomalaisen koulutuksen maksuttomuuden periaatteesta aina varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle saakka.**
- Nuorten osallisuus tarvitsee aikuisten tukea, ja nuorten parissa toimivilla aikuisilla tulee olla osaamista ja resursseja tukea nuorten osallisuutta. On tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa ikätasonsa mukaisesti kouluyhteisössä.
- **Syrjäytyneiden nuorten määrän vähentämiselle tulisi jatkotyössä asettaa selkeät tavoitteet ja mittarit**, joiden perusteella työtä ohjataan.
- Mielenterveyden häiriöt ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia. Opiskelijoiden hyvinvoinnille ja jaksamiselle tulisi edelleen antaa vahvempi painoarvo ja huomioida tämä tekijä keskeisenä haasteena tulevaisuuden Suomelle. **Nuorten mielenterveyden haasteiden ohittaminen**

selonteossa on vakava puute ja jatkotyössä nuorten mielenterveys ja hyvinvointi tulee nostaa strategiseksi ja läpileikkaavaksi tavoitteeksi.

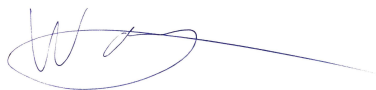
- Selonteossa ei juurikaan huomioida erityistä tukea tarvitsevia nuoria tai erityisammattioppilaitoksia tai työpajoja.
- Oppilaitosten sisällä tehtävä koulunuorisotyö vahvistaa sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä sellaisissa yhteyksissä ja tavoilla, joihin lakisääteinen opiskeluhuolto ei kykene. Usein **hankemuotoisen koulunuorisotyön vakiinnuttaminen olisi merkittävä askel suomalaisen koulutuspolitiikan kehittämisessä.**
- Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen syvenevän yhteistyön edellytyksenä tulee olla koulutuksen järjestäjien yhteinen näkemys ja tahtotila. Etenkin korkeakoulutuksen osalta konkreettiset tavoitteet koulutuksen rahoituksen turvaamiseksi puuttuvat.
- Kasvatus- ja opetusalan peruskoulutuksessa tulee huomioida yhdenvertaisuuden ja moninaisuuden teemat. Erityisen tärkeää tämä on nuorten ohjaamisessa. Opinto-ohjauksessa ja ohjaajien koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei nuorten sukupuoli, etninen tai sosioekonominen tai muu henkilöstä riippumaton tekijä rajoita ala- ja opiskeluvaihtoja.
- Lasten ja nuorten harrastamisen merkitys oppimisen tukena tulisi huomioida vahvemmin. **Allianssin mielestä jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus itselleen mielekkääseen ja maksuttomaan harrastukseen.** Harrastamisen kehittämisessä tärkeää on, että nuorten harrastustoiveita kuullaan aidosti.
- Sosiaaliturvauudistuksen kytkeytyminen opintotukeen jää maininnan tasolle. **Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteeksi tulee ottaa nuorten köyhyyden vähentäminen ja kannustinloukkujen purkaminen.** Kaikenlaisen työn ja opiskelumahdollisuuksien vastaanottamisen tulee olla nuoren näkökulmasta kannattavaa.
- Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden lisäämiseksi korkeakoulujen tulee huomioida vieraskieliset opiskelijat saavutettavuussuunnitelmissaan ja pitää opiskelijoiden integraatiota esillä korkeakoulujen kansainvälisyystavoitteissa.

Helsingissä 10.5.2021

Iiris Hynönen

Va. puheenjohtaja

Ilmari Nalbantoglu

Va. toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Katja Asikainen, vaikuttamisen asiantuntija

044 31 41 324, katja.asikainen@alli.fi